

Bolaget har i andra hand yrkat att villkor 9 ska bestämmas i enlighet med vad bolaget har redovisat i provotidsutredningen och under handläggningen hos MPD och ges följande lydelse.

Det totala utsläppet av kväve från Bolaget till kommunens spillvattennät får, som begränsningsvärde, med ett samlat årsmedelvärde inte överstiga 300 kg per kalendermånad. Vid beräkning av medelvärdet ska de två högsta månadsvärdena uteslutas. Årsmedelvärdet ska beräknas utifrån resultatet från provtagning av utgående spillvatten från Bolagets anläggning som sker med hjälp av flödesstyrd automatisk provtagningsutrustning som ger ett representativt provuttag.

Det totala utsläppet av kväve får maximalt uppgå till 6 ton per kalenderår.

Bolaget har i tredje hand yrkat att villkor 9 ska ges följande lydelse.

Det totala utsläppet av kväve från Bolaget till kommunens spillvattennät får, som begränsningsvärde, med ett samlat årsmedelvärde inte överstiga 300 kg per kalendermånad vid normal drift. Årsmedelvärdet ska beräknas utifrån resultatet från provtagning av utgående spillvatten från Bolagets anläggning som sker med hjälp av flödesstyrd automatisk provtagningsutrustning som ger ett representativt provuttag.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bolaget har anfört i huvudsak följande.

I sin ansökan om tillstånd redovisade bolaget att det kommer att släppa spillvatten från verksamheten till va-huvudmannen Tekniska Verken i Kiruna AB:s (Tekniska Verken) avloppsreningsverk. I tillståndet från 2014 finns bolagets redovisning sammanfattad och av den framgår det att någon annan lösning inte övervägdes. Då MPD ansåg att det fanns förbättringspotential sköts frågan om utsläpp av kväve till vatten upp under en provotid. Under provotiden yrkades att det totala utsläppet av kväve skulle få uppgå till 450 kg per månad (som riktvärde) och ett totalt årsutsläpp om 11 ton som provisorisk föreskrift. Vid tillståndsprövningen har således 450 kg per månad (som riktvärde) med ett totalt årsutsläpp om 11 ton godtagits. Provotidsredovisningarna har sedan redovisat möjliga åtgärder för att minska utsläpp av kväve till vatten från verksamheten men

utgångspunkten har varit att spillvatten ska släppas till det kommunala avloppsreningsverket och att verksamheten var tillåtlig med kväveutsläpp enligt det provisoriska villkoret.

Frågan om villkoren för mottagande regleras civilrättsligt mellan parterna och ska inte påverka hur det slutliga villkoret utformas vid denna prövning eftersom bolaget klarar de halter som har avtalats med Tekniska Verken.

Domen har dock förändrat grundförutsättningarna som prövoutredningsutredningen gjordes under. Bolaget har erhållit tillstånd för en lösning som innebär avledning av spillvattnet till avloppsnätet och att utreda andra alternativ under prövotiden har inte omfattats av prövotidsvillkoret. Bolaget har därför inte redovisat alternativa lösningar. Bolaget har vidare utgått ifrån att verksamheten vid full produktion var tillåtlig med ett utsläpp av kväve i de mängder som medgivits i det provisoriska villkoret men att slutligt villkor skulle bestämmas utifrån vad som är miljömässigt motiverat och skäligt med utgångspunkt i prövotidsutredningen. Bolaget har inte heller uppfattat att Tekniska Verkens inställning i frågan om vilket utsläpp av kväve som kan medges skulle ha utslagsgivande betydelse när det slutliga villkoret skulle bestämmas, bl.a. mot bakgrund av att avloppsreningsverket omfattas av undantaget från krav på kväverening för reningsverk norr om Norrtälje.

Bolaget anser att alternativa lösningar för avledning av spillvatten och möjligen även andra lösningar för rening av spillvatten kommer att behöva utredas. Bolaget har inlett en förstudie om detta. Det föreligger därmed inte förutsättningar eller tillräckligt underlag för att i dagsläget bestämma ett slutligt villkor för kväveutsläppet. Ärendet ska därför återförvisas till MPD som därefter har att besluta att prövotiden ska förlängas, förslagsvis med 3 år. Om det anses att den provisoriska föreskriften ska skärpas i förhållande till det nu gällande så föreslås att mängden kväve som får släppas till kommunens spillvattennät bestäms (som riktvärde) i enlighet med vad som föreslagits i prövotidsutredningen och i förstahandsyrkandet i målet.

Bolaget planerar inte i nuläget att utöka produktionen från nuvarande nivå. Utifrån nu tillgänglig information skulle en förlängning av prövotiden inte medföra större utsläpp av kväve än vad verksamheten ger upphov till i dagsläget.

Såvitt gäller bolagets andra- och tredjehandsyrkanden vidhålls det som tidigare framförts hos mark- och miljödomstolen med följande tillägg.

Produktionen uppgår i dagsläget inte till den volym som tillståndet från 2014 medger. År 2022 producerades 18 460 ton (av tillåtna 60 000 ton) emulsionssprängämnen och emulsionsmatris i bulk samt 252 ton (av tillåtna 5 000 ton) patronerade emulsionssprängämnen. Det slutliga villkor som bestämts i mark- och miljödomstolens dom kan bolaget inte innehålla i nuläget ens med nu aktuell produktion. Det finns inget linjärt samband mellan producerad mängd och utsläpp, men utsläppen kan i vart fall antas öka vid en produktionsmängd som är högre än i dagsläget. Domstolens utformning av villkoret strider således mot de principer som redovisades redan i MÖD 2009:9, dvs. att tillståndshavaren ska ha rättsliga och faktiska förutsättningar att klara de krav som villkoret innebär. Med detta slutliga villkor kommer bolaget kontinuerligt överskrida gränsvärdsvillkoret och kommer därmed t.ex. kunna bli föremål för straffrättsliga ingripanden. Att bestämma gränsvärdet till den nivå som mark- och miljödomstolen gjort skulle, utöver av ovanstående skäl, hindra ett fullt nyttjande av tillståndet, vilket skulle inkräkta på tillståndets rättskraft på ett otillåtet sätt.

Spillvattnets beskaffenhet avviker inte i väsentlig mån från hushållsspillvatten och bolagets villkorsförslag och utsläpp enligt detta orsakar inte en otillåten försämring av vattenmiljön. Som anförts tidigare är bolagets villkorsförslag rimliga efter en avvägning mellan miljönyttan i förhållande till vad som är tekniskt möjligt, kostnaden och osäkerhet för verksamheten.

Bolaget har förståelse för att Tekniska Verken vill säkerställa att ett utsläppsvillkor inte leder till negativa konsekvenser för recipienten, va-huvudmannens arbete och vakkollektivet i stort. Tekniska Verkens oro förefaller framför allt grundas på krav på kväverening som kan följa av ett nytt avloppsdirektiv från EU. Om och i sådana fall när ett nytt avloppsdirektiv kan komma att antas är inte känt. Dess slutliga innehåll är

inte heller känt i dagsläget. Det är därför inte möjligt att i nuläget avgöra om eventuella nya bestämmelser kommer föranleda behov av revidering av avtalet mellan Tekniska Verken och bolaget. Om så skulle vara fallet är bolaget villigt att diskutera behov av ändringar och förtydliganden i avtalet utifrån det som Tekniska Verken anfört. Detta ska dock inte – såsom tidigare anförts – påverka vilket gränsvärde som bestäms som slutligt villkor i tillståndet enligt den prövning som nu föreligger.

Länsstyrelsen har gjort följande tillägg och förtydliganden.

Länsstyrelsen konstaterar i likhet med MPD och mark- och miljödomstolen att bolagets industriella avloppsvatten inte utgör avloppsvatten från hushåll. Det innebär att det kommunala reningsverket inte är skyldigt att ta emot bolagets industriella avloppsvatten enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV).

Med beaktande av kravet på att status i vattenförekomsten Luossajoki inte får försämraras, fastställd miljö kvalitetsnorm och att aktuell klassificering befinner sig i den lägsta statusklassen anser länsstyrelsen att det saknas förutsättningar enligt 5 kap. 4 § miljöbalken att tillåta kväveutsläpp i den omfattning som bolaget yrkar. Utsläppen bidrar till att halten ammoniak ökar i Luossajoki och innebär således en otillåten försämring av vattenmiljön.

REMISSYTTRANDEN

Miljö- och byggnämnden i Kiruna kommun har anfört att det villkor som beslutats i mark- och miljödomstolens dom ska gälla.

Tekniska Verken i Kiruna AB har anfört i huvudsak följande.

Tekniska Verken måste i sin verksamhet följa LAV och se till att miljö tillstånden följs och att den allmänna anläggningen ordnas och drivs på ett säkert sätt för att skydda människors hälsa och miljön. Det nuvarande avtalet mellan Tekniska Verken och bolaget är ett civilrättsligt avtal. I avtalet stipuleras att bolaget får använda anläggningen, vilken kvalitet som vattnet från bolaget till den allmänna anläggningen ska ha

och vad som händer om bolaget överskrider halterna som bestäms i avtalet. Tekniska Verken vill inte uppfattas som en stoppkloss i samband med eventuell villkorsändring. Samtidigt behöver det säkerställas att bolagets utsläpp till spillvattennätet, även vid ett nytt tillstånd med nya villkor, inte ska leda till negativa konsekvenser för recipienten, va-huvudmannens arbete och va-kollektivet i stort. Det finns framför allt en oro för att avloppsreningsverk framöver kan få krav på kväverening om det reviderade förslaget till nytt avloppsdirektiv antas inom EU. Med tanke på bestämmelserna i LAV behöver det befintliga avtalet ses över och eventuellt justeras för att Tekniska Verken ska kunna efterleva LAV och gällande miljötillstånd.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Uppfyllandet av miljö kvalitetsnormerna liksom upprätthållandet av icke-försämringskravet för vattenmiljön rör själva tillåtligheten av verksamheter som medför utsläpp till vatten. Sådana frågor kan inte skjutas upp under en prövotid eller delegeras utan att det är utrett att verksamheten kan klara dessa normer eller krav på sikt. (Se MÖD 2021:5 med där angivna hänvisningar till praxis.)

Frågan om utsläpp av kväveföreningar har i detta fall en nära koppling till frågan om verksamhetens tillåtlighet, eftersom utsläppen kan komma att leda till en otillåten försämring av vattenmiljön i den berörda vattenförekomsten. Va-huvudmannen har idag inte kväverening och halterna av ammonium i spillvattnet från bolagets verksamhet som släpps till va-huvudmannens reningsverk bidrar därmed till att halten ammoniak ökar i vattenförekomsten Luossajoki.

Genom att förordna om prövotid och besluta om utredningsföreskrift samt provisorisk föreskrift för kväveutsläppen får MPD i samband med att tillstånd gavs 2014 anses ha bedömt att verkningarna av verksamheten visserligen inte kunde förutses med tillräcklig säkerhet för att föreskriva slutliga villkor för utsläpp av kväveföreningar till vatten, men att förutsättningar fanns för att verksamheten på sikt skulle klara kraven i detta avseende.

Mark- och miljööverdomstolen delar underinstansernas bedömning att för det fall verksamhetens spillvatten släpps till va-huvudmannens reningsverk med dess nuvarande reningsteknik, varefter det når recipienten, är det inte förenligt med 5 kap. 4 § miljöbalken att tillåta kväveutsläpp i större utsträckning än vad som framgår av det villkor som mark- och miljödomstolen har beslutat.

Mark- och miljööverdomstolen anser mot bakgrund av detta att bolaget bör få möjlighet att utreda andra alternativa lösningar, innefattande alternativ till att släppa spillvattnet till va-huvudmannen. Mark- och miljööverdomstolen bedömer således att ytterligare utredning är motiverad och att förutsättningar föreligger för att förlänga prövotidsförordnandet (se 22 kap. 27 § miljöbalken). Sådan utredning får anses rymmas inom den av MPD beslutade utredningsföreskriften. Mark- och miljööverdomstolen anser därför att mark- och miljödomstolens dom ska ändras och MPD:s beslut undanröjas och ärendet återförvisas till MPD för fortsatt behandling. Det får ankomma på MPD att ta ställning till lämplig tid för förlängning och om någon justering i den provisoriska föreskriften behöver göras.

Avgörandet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Karin Wistrand, Mikael Hagelroth och Lars Olsson, referent, samt tekniska rådet Annika Billstein Andersson.

Föredragande har varit Ingrid Lidgard.

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2022-09-26
meddelad i
Umeå

Mål nr M 1145-21

PARTER

Klagande
LKAB Kimit AB

Ombud: AdvokatM.L.

Motpart
Länsstyrelsen i Norrbottens län

ÖVERKLAGAT BESLUT

Beslut av miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Norrbottens län den 19 mars 2021 i ärende nr 551-15418-2016, se bilaga 1

SAKEN

Fastställande av slutliga villkor för LKAB Kimit AB i Kiruna kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar villkor 9 på så sätt att villkoret ska ha följande lydelse:

9. Utsläpp av kväve till kommunens spillvattennät får som gränsvärde uppgå till högst 135 kg per månad beräknat som ett årsmedelvärde.

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet i övrigt.

Dok.Id 415102

Postadress
Box 138
901 04 Umeå

Besöksadress
Nygatan 45

Telefon
090-17 21 00

E-post: mmd.umea@dom.se
www.domstol.se, Info om vår
personuppgiftsbehandling:
www.umeatingsratt.domstol.se eller kontakta
oss

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:00

per kalendermånad. Vid beräkning av medelvärdet ska de två högsta månadsvärdena uteslutas. Årsmedelvärdet ska beräknas utifrån resultatet från provtagning av utgående spillvatten från Bolagets anläggning som sker med hjälp av flödesstyrd automatisk provtagningsutrustning som ger ett representativt provuttag.

Det totala utsläppet av kväve får maximalt uppgå till 6 ton per kalenderår.

Bolaget har i andra hand har yrkat att villkoret ges följande lydelse.

Det totala utsläppet av kväve från Bolaget till kommunens spillvattennät får, som begränsningsvärde, med ett samlat årsmedelvärde inte överstiga 300 kg per kalendermånad vid normal drift. Årsmedelvärdet ska beräknas utifrån resultatet från provtagning av utgående spillvatten från Bolagets anläggning som sker med hjälp av flödesstyrd automatisk provtagningsutrustning som ger ett representativt provuttag.

GRUNDER

Bolaget har uppgett i huvudsak följande som skäl för överklagandet.

I skälen för beslutet om tillstånd den 26 september 2014 har MPD anfört att det finns ”förbättringspotential på ett par områden” och att utsläppet av kväve till vatten torde kunna minskas med andra tekniska lösningar. Av dessa skäl har frågan om utsläpp till vatten skjutits upp under en provotid. Bolaget har i ansökan åtagit sig att under provotiden utreda möjliga åtgärder för att minska kväveutsläppen från anläggningen.

MPD har bestämt ett utredningsvillkor enligt vilket bolaget ska utreda möjliga åtgärder för att minska utsläppet av kväve till vatten. Under provotiden yrkade bolaget på att det totala utsläppet av kväve skulle få uppgå till 450 kg per månad (som riktvärde) och ett totalt årsutsläpp om 11 ton som provisorisk föreskrift. Detta överensstämde med tidigare gällande riktvärde för verksamheten. MPD bestämde det provisoriska villkoret i enlighet med bolagets yrkande. Det provisoriska villkoret är alltjämt gällande för verksamheten.

Vid prövningen i september 2014 bedömde MPD att den utökade verksamheten inte kommer medföra att några miljö kvalitetsnormer överskrids. Denna bedömning

förutsätts vara gjord med beaktande av de utsläpp som MPD tillät genom prøvotidsvillkoret. Bolaget har redovisat hur spillvattnet från anläggningen, som huvudsakligen är förorenat med kväve i form av ammonium och nitrat, påverkar den kommunala avloppsanläggningen och Luossajoki som sekundär recipient. Det redovisades att i Luossajoki är fosfor det tillväxtbegränsande näringsämnet. Den totala mängd kväve som tillförs har därför inte någon avgörande betydelse ur eutrofieringsperspektiv i bäcken. Det angavs även att den kraftiga utspädningen av spillvatten från bolagets anläggning gör att ammoniumhalten efter sammanblandning med övrigt spillvatten är lägre än sådana som kan förväntas i ett typiskt kommunalt avloppsvatten i Norrbotten. Detta förhållande bedömdes inte förändras på något avgörande sätt till följd av produktionsökningen. Vid beräkningar av bolagets bidrag till den totala mängden ammonium- och ammoniakkväve i Luossajoki framgår att spillvatten från anläggningen endast står för mellan 2 och 4,5 % av totalmängden. Bolaget redovisade även att det genom olika process-tekniska lösningar sänkt kväveutsläppen från verksamheten med ca 95 procent under den senaste 15-årsperioden samtidigt som produktionen vid anläggningen ökat med 50 procent.

Efter att tillståndet erhöles år 2014 har bolaget genomfört och ingivit två prøvotidsredovisningar till MPD, vari möjliga åtgärder för minskning av utsläpp av kväve till vatten redovisas. Mot bakgrund av att processinterna åtgärder för att minska utsläpp av kväve till vattnet visat sig ha god effekt och vara kostnads-effektiva, utan att skapa avfall, har bolaget fokuserat på detta åtgärdsalternativ. Bolaget har i prøvotidsredovisningen som inlämnades under år 2020 yrkat på ett slutligt villkor motsvarande det som anges i detta överklagande. MPD har dock valt att fastställa ett villkor med ett väsentligt lägre begränsningsvärde.

MPD:s beslut om utsläppsnivå avseende totalkväve motiveras av att parametern ammoniak erhållit klassificeringen måttlig i Luossajoki och att ingen status-försämring ens på parameternivå därför kan tillåtas. MPD anser att det s.k. försämringsförbudet efterlevs om den mängd kväve som tillåts släppas ut inte medför högre utsläpp än den mängd kväve som i dagsläget släpps ut från

verksamheten. MPD anser att ”medelvärde av de tre senaste årens utsläpp av kväve” utgör ett representativt mått i avseende befintliga utsläpp och därför kan läggas till grund för att fastställa ett slutligt villkor i ärendet. Vidare uppges att detta sammanfaller med vad avloppsreningsverkets verksamhetsutövare – Tekniska Verken i Kiruna AB – anfört att man är villiga att ta emot från anläggningen.

Bolaget menar att MPD gjort en felaktig bedömning och fastställt ett orimligt villkor. Bolaget är av uppfattningen att villkor 9 ska beräknas som ett årsmedelvärde. Bolaget motsätter sig vidare att gränsvärdet bestäms till 135 kg per månad som årsmedelvärde, som länsstyrelsen nu föreslagit.

Weserdomen

År 2014 då MPD meddelade tillståndet hade inte den s.k. Weserdomen (EU-domstolens dom i mål nr. C-461/13) meddelats. Weserdomen meddelades dock den 1 juli 2015 och den 4 maj 2016 meddelade även EU-domstolen avgörande i målet Schwarze Sulm (EU-domstolens dom den 4 maj 2016 i mål nr. C-346/14), som också rör icke-försämringskravet i vattendirektivet.

Den första prövotidsredovisningen lämnades den 21 december 2016, då båda dessa avgöranden meddelats och den ”skärpning av lagstiftningen beträffande miljö kvalitetsnormer” som länsstyrelsen hänvisar till var då känd. Trots detta bestämdes samma provisoriska villkor som då tillståndet meddelats under den förlängda prövotiden. Det provisoriska villkoret – som medgav ett totalt utsläpp av kväve om 450 kg per månad (som riktvärde) och ett totalt årsutsläpp om 11 ton – kan inte vid den tidpunkten ansetts medföra en otillåten försämring av ytvattenstatusen. Detta ger stöd för bolagets uppfattning att de yrkade villkoren i överklagandet inte kommer att medföra en otillåten försämring av ytvattenstatusen utan tvärtom innebära en förbättring.

Länsstyrelsen har anfört att frågan om utsläpp av kväve till vatten inte var slutligt avgjord eftersom den beslutades omfattas av ett prövotidsförordnande. Det är dock inte möjligt att skjuta upp frågor som avser tillåtligheten – vilket t.ex. frågan om

verksamhetens överensstämmelse med miljö kvalitetsnormer är – på provotid på detta sätt. Det provisoriska villkor som meddelades kan således inte ha bedömts medföra en otillåten försämring av ytvattenstatusen, varken när tillståndet gavs år 2014 eller när det provisoriska villkoret fortsatte att gälla efter den första provotidsredovisningen.

Bedömning av påverkan på miljö kvalitetsnormerna för Luossajoki behöver inte göras i målet

Utsläppet av kväve (nitratkväve och ammoniumkväve) från anläggningen sker via LKAB:s interna spillvattennät inom Kiirunavaara industriområde till det kommunala spillvattennätet, vilket tillsammans med övrigt spillvatten från Kiruna tätort efter avloppsreningsverket släpps ut i vattendraget Luossajoki. Spillvattnet har en sammansättning som inte avviker från det som anses som hushållspillvatten med avseende på kvävehalter. Det kommunala avloppsreningsverket har tillstånd till sin verksamhet. Avloppsreningsverket är undantaget kravet på kväverening eftersom kväve inte är det tillväxtbegränsande ämnet.

Bolaget släpper således inte spillvatten direkt till Luossajoki. Det är först efter rening och hantering i kommunens avloppsanläggning som spillvatten från bolagets verksamhet (tillsammans med övrigt spillvatten som hanteras på anläggningen) släpps ut till Luossajoki. Utsläppet från kommunens avloppsanläggning sker med stöd av avloppsanläggningens tillstånd. Mot bakgrund av att utsläppet sker med stöd av avloppsanläggningens tillstånd så ska dess påverkan på Luossajoki inte bedömas inom ramen för bolagets tillstånd utan inom ramen för avloppsreningsverkets tillstånd. Om utsläppet sker enligt avloppsreningsverkets tillstånd saknas skäl att i denna prövning bedöma om det kan medföra en otillåten påverkan på miljö kvalitetsnormen i Luossajoki. Avloppsreningsverket är visserligen inte skyldigt att ta emot spillvatten från bolaget, men när så sker och det hanteras med stöd av avloppsreningsverkets tillstånd så måste spillvattnets påverkan på Luossajoki bedömas tillsammans med avloppsreningsverkets övriga spillvatten och inte isolerat i denna prövning.

Detta kan till exempel jämföras med att en verksamhetsutövare skickar avfall till en deponi som har tillstånd för hantering av avfallet. Om det sker urlakning från avfallet som sprids till en recipient i närheten av deponin så ska frågan huruvida denna påverkan är tillåtlig bedömas utifrån det tillstånd som deponin innehar och inte påverka prövningen för verksamhetsutövarens (dvs. den som skickat avfallet) tillstånd.

Redan av dessa skäl ska bolagets yrkade om slutligt villkor bifallas.

Utsläpp av spillvatten medför inte en otillåten påverkan på miljökvalitetsnormen för Luossajoki och bolagets villkorsförslag är rimligt

Verksamhetens utsläpp och dess påverkan på miljökvalitetsnormen för ytvatten har prövats när tillståndet lämnades år 2014. MPD har då tagit ställning till verksamhetens tillåtlighet och därvid bl.a. bedömt att spillvattnet från bolagets verksamhet inte har en sådan påverkan på miljökvalitetsnormer att ansökan ska avslås. Vid denna prövning har ett provisoriskt villkor fastställts med en tillåten kvävehalt som tillåter att det totala utsläppet av kväve får uppgå till 450 kg per månad (som riktvärde) och ett totalt årsutsläpp om 11 ton som provisorisk föreskrift. Vid tidpunkten då verksamheten bedömdes tillåtlig och när tillståndet vann laga kraft tilläts således utsläpp av betydligt större mängder kväve än vad som nu anges i villkor 9.

Det framgår av LKAB:s prövotidsredovisning att det totala utsläppet av kväve minskat avsevärt från år 2014 till och med år 2019. I MKB:n som gavs in vid prövning av tillståndet 2014 redovisas utsläpp för åren 2011 och 2012 som överstiger 300 kg/månad och därutöver har utsläpp överstigande 300 kg/månad också periodvis förekommit fram till början av 2017. Bedömningen av om det sker en ”otillåten försämring” ska ske med utgångspunkt i de förhållanden som rådde vid tidpunkten då tillståndet meddelades och verksamheten bedömdes tillåtlig, dvs. år 2014. Vid den tidpunkten tilläts ett utsläpp av kväve till kommunens spillvattennät om 450 kg per månad som riktvärde och högst 11 ton per kalenderår som gränsvärde. De yrkade slutliga villkoren ligger långt under dessa värden och det

framgår av prøvotidsutredningarna att det således inte skett en ökning av verksamhetens kväveutsläpp, utan i stället en reduktion i och med de åtgärder som vidtagits i verksamheten.

MPD har trots det ovan anförda gjort bedömningen att ingen ytterligare tillförsel av kväve i form av ammoniak får ske, eftersom det skulle leda till att den parametern skulle bli försämrad på ett otillåtet sätt. MPD anger att parametern ammoniak befinner sig i den lägsta statusklassen (måttlig status) och att någon ytterligare försämring därför inte är tillåten, ens på parameternivå. Här ska dock beaktas att utsläppen från verksamheten till spillvattennätet reducerats sedan 2014, enligt ovan beskrivet, och därigenom har även påverkan på Luossajoki i någon mån minskat med avseende på bidraget från bolagets verksamhet.

MPD har i sin bedömning och fastställande av begränsningsvärde valt ett beräknat medelvärde av de utsläpp som skett under åren 2017-2019, där det årliga utsläppet i medeltal har uppgått till 1 618 kg eller 135 kg per månad. Utifrån detta har det bedömts att ett utsläpp av denna mängd kväve inte medför någon ökad kvävebelastning. Villkoret har däremot inte formulerats på motsvarande sätt, utan ska innehållas varje enskild månad. I och med att begränsningsvärdet utgår från ett medelvärde beräknat över en treårsperiod har följaktligen högre (och lägre) utsläpp förekommit på månadsbasis. Under perioden 2017-2019 har utsläppet överstigit 135 kg vid 16 av de totalt 36 månaderna. Om villkoret skulle tillämpas på samma period som det baseras på så skulle det således ha resulterat i fem-sex överskridanden per kalenderår. Även under åren 2020 och 2021 har 135 kg tangerats på månadsbasis. Det är inte heller närmare redovisat av MPD eller länsstyrelsen varför det är relevant att lägga utsläppen av kväve från slutet av prøvotidsutredningen under perioden 2017-2019 till grund för bedömning av om en otillåten påverkan på miljökvalitetsnormen sker. Bolaget menar alltså att det är förhållandena som rådde när tillståndet gavs (dvs. 2014) som utgör utgångspunkten för icke-försämringsbedömningen.

Det faktiska utsläpp som skett vissa månader under perioden 2017-2019 har således varit högre än vad som nu anses vara en "otillåten försämring" och tidigare under perioden då tillståndet gällt har än högre utsläpp förekommit. Det kan därför inte vara en korrekt bedömning av vad som utgör en otillåten försämring att lägga ett medelvärde för åren 2017-2019 till grund för bedömningen vad som utgör en "otillåten försämring" och vad som ska utgöra tillåten utsläppsnivå. Villkoret är därutöver orimligt eftersom det i dagsläget inte finns någon möjlighet att innehålla begränsningsvärdet, överskridanden kommer därför ske återkommande om detta vinner laga kraft. En sådan utformning av ett begränsningsvärde strider vidare mot de principer som redovisades redan i rättsfallet MÖD 2009:9, dvs. att tillståndshavaren ska ha rättsliga och faktiska förutsättningar att klara de krav som villkoret innebär.

I detta sammanhang ska också beaktas att bolaget inte driver anläggningen med full tillståndsgiven produktion i nuläget. I dagsläget produceras ca 1/3 av tillståndsgiven mängd. Som bolaget uppgett så finns inget linjärt samband mellan producerad mängd och utsläpp, men utsläppen kan i vart fall antas öka vid en produktionsmängd som är flera gånger högre än i dagsläget. Det är det osäkert om det begränsningsvärde som MPD föreskrivit kan innehållas vid full produktion, även om mycket dyr reningsutrustning skulle införskaffas. Eftersom det finns en osäkerhet som inte kan bortses ifrån i fråga om påverkan på utsläppen vid full produktion och risken för olyckor/haverier inte helt kan uteslutas så har bolaget lämnat dess villkorsförslag.

Om MPD:s begränsningsvärde skulle fastställas av domstolen skulle det således innebära en indirekt begränsning av tillståndet och inskränka den mängd som kan produceras. Det skulle därför innebära en otillåten inskränkning av tillståndets rättskraft och under alla förhållanden vara ett orimligt villkor.

Sammanfattningsvis ska bedömningen av vad som är tillåtet i förhållande till påverkan på Luossajokis status ha sin utgångspunkt i de utsläpp som medgavs år

2014 och som skedde då. I förhållande till de nivåer som då tilläts så medför bolagets förslag till slutligt villkor en förbättring.

Ingen otillåten påverkan av miljökvalitetsnormen sker således. Den fråga som ska bedömas är om det förslag till begränsningsvärde som lämnats som villkorsförslag är rimligt. Bolaget vidhåller att de begränsningsvärden som föreslagits av bolaget och som yrkats i detta överklagande är rimligt. För att ge bolaget möjlighet att fortsätta produktionen och innehålla de av MPD föreskrivna begränsningsvärdena skulle det krävas att bolaget gör stora investeringar i mycket dyr reningsutrustning. Det är trots det osäkert om det överhuvudtaget skulle vara möjligt att nå en sådan reningsgrad att begränsningsvärdet skulle kunna innehållas vid full produktion. Behovet av sådana dyra investeringar ska vägas mot nyttan av begränsningsvärdet, som av ovanstående skäl är begränsat. Den skillnad i som föreligger mellan villkorsförslaget och MPD:s begränsningsvärde med avseende på påverkan i Luossajoki till följd av utsläppet av kväve är försumbar. Vid en avvägning mellan kostnaden i förhållandet till nyttan är det tydligt att MPD:s villkor är orimligt.

Om det skulle vara en försämring är det inte en otillåten försämring

Bolagets spillvatten innehåller ammonium som kan omvandlas till ammoniak. Ammoniak ingick i HVFMS 2013:19 och genom HVFMS 2015:4 infördes bedömningsgrunder för särskilt förorenande ämnen. Som anförts så har det provisoriska villkoret förlängts efter den första prøvotidsredovisningen i december 2016. Utsläpp motsvarande det provisoriska villkoret kan därmed inte ha ansetts ge upphov till en otillåten påverkan och kan inte heller i dagsläget anses utgöra en sådan.

Även om det skulle anses uppkomma en försämring är dock inte denna sådan att det sker en otillåten påverkan. För parametrar som bestämmer en kvalitetsfaktor som är stödjande till de styrande biologiska faktorerna måste det vara fråga om en försämring som har en reell inverkan på biologin i den aktuella vattenförekomsten för att det ska vara fråga om en otillåten försämring (se Mark- och miljööverdomstolens domar i mål nr. M 2649-16 och M 2650-16).

Ammoniakhalten är en parameter i bedömningen av den fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorn. Denna är endast stödjande till bedömningen och kan endast sänka den ekologiska statusen till lägst måttlig. Bidraget till ammoniakhalten i Luossajoki från ammonium i bolagets spillvatten, som efter sammanblandning med övrigt spillvatten från anläggningen inte avviker i sammansättningen från vad som förväntas i ett typiskt kommunalt avloppsvatten i Norrbotten, är begränsat. I Luossajoki är fosfor det tillväxtbegränsande näringsämnet och den totala mängd kväve som tillförs har därför inte någon avgörande betydelse ur eutrofieringsperspektiv (som bolaget tidigare anfört). Någon beaktansvärd försämring av det biologiska livet och den biologiska statusen till följd av bolagets bidrag är därför svår att se. Den begränsade försämringen av de fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorerna innebär därmed ingen otillåten försämring.

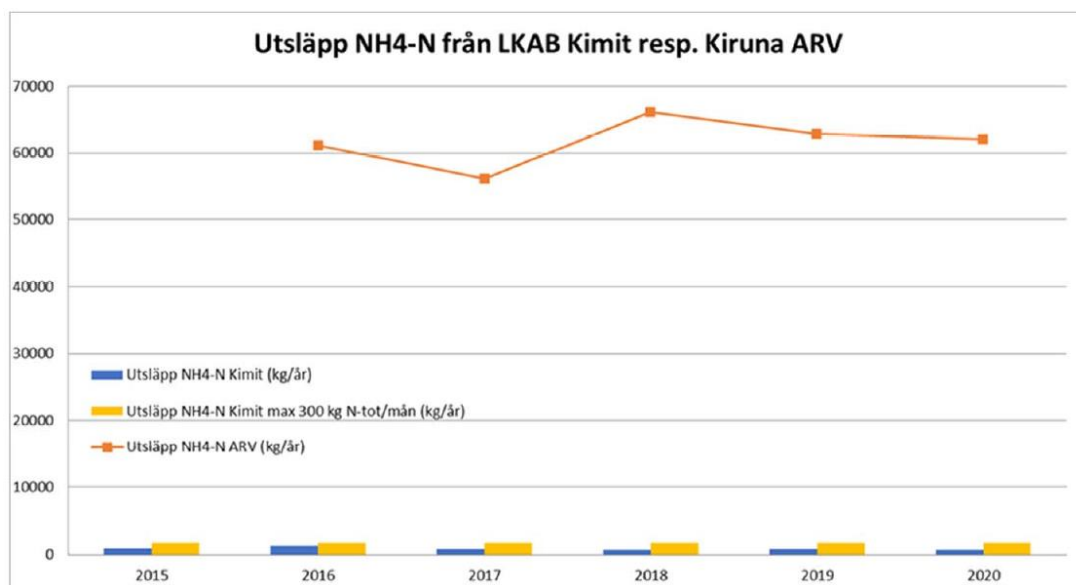
Sammanfattningsvis vidhåller bolaget att dess villkorsförslag i överklagandet inte medför en otillåten påverkan på miljökvalitetsnormen för Luossajoki. Huruvida Tekniska Verken tar emot spillvatten eller inte och vilken sammansättning det ska ha är en civilrättslig fråga som parterna disponerar över utanför ramen för prövning av villkorets formulering.

Bolaget noterar att kommunen har anfört att överklagandet ska avvisas. Bolaget förutsätter att härmed avses att överklagandet ska avslås. För det fall kommunen skulle mena att avvisning ska ske så vill bolaget anföra att yrkandet bestrids.

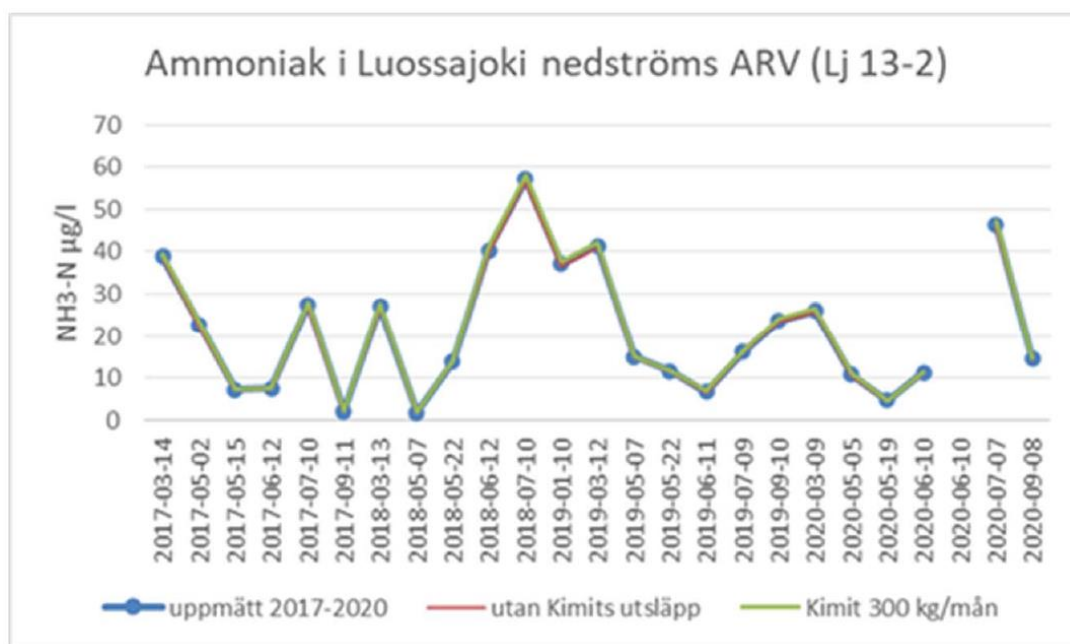
Som bemötande av Tekniska Verkens yttrande anför bolaget att frågan huruvida Tekniska Verken tar emot spillvatten eller inte och vilken sammansättning det ska ha är en civilrättslig fråga som parterna disponerar över utanför ramen för prövning av villkorets formulering. Bolaget hänvisar till det som tidigare anförts, men vill återigen påpeka att kvävehalten i det vatten som släpps tills avloppsreningsverket efter samling på industriområdet inte avviker från det som anses som hushållspillvatten. Bolaget noterar även att Tekniska Verken anfört att det påbörjat

utredning av möjligheten att komplettera avloppsreningsverket med ammonium/kvävereduktion, vilket bolaget ser positivt på.

Med anledning av länsstyrelsens yttranden vill bolaget tillägga följande. Bolaget har tidigare anfört att bidraget till ammoniakhalten i Luossajoki från ammonium i bolagets spillvatten är litet, och med ringa betydelse när det gäller påverkan på vattenkvaliteten. För att åskådliggöra detta har bolaget genomfört beräkningar och upprättat diagram som redovisas nedan.

Diagrammet visar uppmätta utsläpp av NH4-N under åren 2015-2020 (blå staplar) respektive ett fiktivt utsläpp på 150 kg NH4-N per månad (gula staplar) jämfört med avloppsreningsverkets ("ARV") totala utsläpp av NH4-N (vilket redovisas med orange linje). Uppgifter om ARV utsläpp är hämtat från ARV:s miljörapporter. De blå staplarna motsvarar 1,2-2,1 procent och de gula staplarna 2,7-3,2 procent av ARV:s totala NH4-N-utsläpp.

Bolaget har även tagit fram ytterligare ett diagram för att visa hur bolagets utsläpp påverkar ammoniakhalten i Luossajoki. Vid beräkningen har bolaget utgått från att all NH₄ i Luossajoki nedströms ARV (Lj 13-2) kommer från ARV (vilket är en mindre förenkling men i konservativ riktning, NH₄-N-halten vid Ala Lombolos utlopp uppströms ARV ligger på ca 5 % av halten nedströms sett över en längre tid). Bolaget har också antagit att det finns ett linjärt förhållande mellan ARV:s utsläpp och halt i Lj 13-2. Blå linje i diagrammet motsvarar ammoniakhalt beräknad utifrån uppmätt NH₄-N-halt. Bolaget redovisar även ett räkneexempel för att illustrera hur halten skulle påverkas om hela bolagets bidrag togs bort (röd linje i diagrammet). Vidare illustreras (med grön linje i diagrammet i bilaga 2) hur halten skulle påverkas om bolaget i stället släpper ut 150 kg NH₄-N per månad (vilket innebär ca 300 kg/månad N-tot baserat på förhållandet mellan NH₄-N och NO₃-N i bolagets spillvatten). Det kan konstateras att någon haltskillnad i Lj 13-2 mellan dessa scenarier knappt är urskiljbar (dessa 150 kg NH₄-N per månad utgör ca 3 % av ARV:s totala NH₄-N utsläpp).

Länsstyrelsens har anfört att Mark- och miljööverdomstolens domar (som meddelades år 2017) i mål nr M 2649-16 och 2650-16 meddelades innan 5 kap. 4 § miljöbalken fick dess nya lydelse den 1 januari 2019.

Förändringen av bestämmelsen 5 kap. 4 § miljöbalken föranleddes av den s.k. Weserdomen. I de aktuella avgörandena tolkar Mark- och miljööverdomstolen innebörden av försämringsförbudet i Weserdomen, såsom redovisats tidigare. Avgörandena är relevanta och nämnda lagändring förändrar inte de slutsatser som kan dras av dessa. Detta framgår även t.ex. av kapitel 4.7.6 i Agnes Larfeldt Alvéns och Rolf Strömbergs Vattenverksamhet (e-bok publicerad 2019 på JUNO). Där finns avgörandena redovisade och slutsatsen som kan dras från domarna om när det är fråga om en otillåten försämring, dvs. "[n]är det gäller parametrar som bestämmer en kvalitetsfaktor som är stödjande till de styrande biologiska faktorerna, måste det dock vara fråga om en försämring som har en reell inverkan på biologin i den aktuella vattenförekomsten". Som Bolaget anfört är inte Bolagets utsläpp av NH₄-N till avloppsnätet av sådan omfattning att en sådan påverkan är att vänta och det sker därmed ingen otillåten försämring.

Nya miljökvalitetsnormer för ytvatten

Det har fastställts nya miljökvalitetsnormer för Bottenvikens vattendistrikt i december 2021 och VISS är uppdaterat med dessa. Åtgärdsprogrammen ska dock prövas av regeringen. För Luossajoki (WA44427169/SE753485-169066) har kvalitetskravet för ekologisk status, som ska nås 2027, sänkts till "måttlig". Det ska noteras att det fortfarande under "Förbättringsbehov" anges att totalfosfor behöver reduceras. Vidare ska noteras att de mätningar som ligger till grund för klassningen av ammoniak är oförändrade. Det är i detta avseende uppmätta halter 2013-2016 som används.

Vid bedömningen av försämringsförbudet och skyldigheten att inte äventyra uppnåendet av miljökvalitetsnormer ska de åtgärder som vidtas eller planeras för att minska förorening eller störning från andra verksamheter beaktas. I åtgärdsplanen för förvaltningscykel 2 (och 3) anges att utsläpp från Kiruna värmeverk ska begränsas för att minska ammoniakhalten och att andra åtgärder ska vidtas för att minska kvävehalten i vattenförekomsten. Vidare kommer de åtgärder som utreds

och kan vidtas vid avloppsreningsverket för att reducera ammonium/kvävehalten att kunna leda till att ammoniakhalten minskas på ett högst väsentligt sätt.

Att bolagets villkorsförslag inte orsakar en otillåten försämring framgår av det som tidigare anförts och med beaktande av de minskade föroreningar som ovanstående åtgärder kan ge upphov till.

Som tidigare anförts är ammoniakhalten en parameter i bedömningen av den fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorn, som är stödjande till bedömningen och endast kan sänka den ekologiska statusen till lägst måttlig. Utsläpp enligt villkorsförslagen medför inte ett äventyrande av möjligheten att uppnå miljö kvalitetsnormen (som är måttlig ekologisk status 2027). Det begränsade bidrag som utsläppet medför och de åtgärder som utreds och kan vidtas medför att det inom ramen för vattenförvaltningen eller genom andra åtgärder fortfarande är möjligt och sannolikt att den avsedda kvaliteten på vattenmiljön kan uppnås och utsläpp motsvarande villkorsförslagen i överklagandet ska därför inte heller betraktas som ett otillåtet äventyrande enligt 5 kap. 4 § miljöbalken.

Sammanfattningsvis konstateras att verksamhetens utsläpp enligt bolagets villkorsförslag inte kommer att medföra vare sig en sådan försämring av vattenmiljön eller äventyrande av möjligheten att nå miljö kvalitetsnormer att villkoret inte kan godtas. Ett villkor enligt myndigheternas förslag och enligt vad MPD fastställt går utöver vad som är rimligt att kräva. Det har ringa eller i praktiken obefintlig miljönytta i förhållande till kostnad och osäkerhet för verksamheten. Som anförts tidigare är det inte säkert att villkoret kan innehållas vare sig i dagsläget eller vid full produktion (i vart fall inte med sådan marginal att villkoret kan innehållas med säkerhet och därmed kan anses rättssäkert). Bolagets villkorsförslag är rimligt och kommer inte att leda till förhöjda halter av vare sig kväve eller ammoniak i recipienten. Det ska därför fastställas.

INGIVET MATERIAL

Bolaget har till stöd för sitt överklagande gett in ett diagram över kväveförlust (kg/månad) mellan januari 2014 och april 2021, ett diagram som visar uppmätta

utsläpp av NH₄-N under åren 2015-2020 m.m., och ett diagram som visar hur verksamhetens utsläpp påverkar ammoniakhalten i Luossajoki.

INKOMNA YTTRANDEN

Mark- och miljödomstolen har inhämtat yttranden över överklagandet från Länsstyrelsen i Norrbottens län, Miljö- och byggnadsnämnden i Kiruna kommun samt Tekniska Verken i Kiruna AB. Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket har avstått från att yttra sig i målet.

Länsstyrelsens yttranden

Inställning

Länsstyrelsen finner att villkor 9 endast kan ändras på så sätt att gränsvärdet ska innehållas och beräknas som ett årsmedelvärde. Villkoret kan ändras till följande lydelse.

Utsläpp av kväve till kommunens spillvattennät får som gränsvärde uppgå till högst 135 kg per månad beräknat som ett årsmedelvärde.

Ändring av villkoret medför inte en ökad förorening eller störning som innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt. Länsstyrelsens motiv i övrigt, som ett bemötande av bolagets yrkanden, framgår nedan.

Bakgrund

Motiveringen av beslutet från MPD år 2014 i fråga om verksamhetens förenlighet med miljökvalitetsnormer ska ses i ljuset av den då rådande lagstiftningen beträffande miljökvalitetsnormer. Därefter har beslut i EU-domstolen meddelats, den s.k. Weserdomen (EU-domstolens dom den 1 juli 2015 i mål nr C 461-13) som föranlett en översyn av svensk lagstiftning. Detta har medfört en skärpning av lagstiftningen beträffande miljökvalitetsnormer.

Länsstyrelsen kan också tillägga att frågan om fastställande av villkor för utsläpp av kväve till vatten inte var slutligt avgjord eftersom den beslutades omfattas av ett prövotidsförfarande. En reducering av mängden kväve till Luossajoki förväntades

uppnås men för ytterligare utvärdering av utsläppsnivå och skälighet i övrigt bedömde miljöprövningsdelegationen att det behövdes ett mer omfattande beslutsunderlag.

Bedömning av påverkan på miljökvalitetsnormerna för Luossajoki behöver inte göras i målet

Länsstyrelsen delar inte bolagets syn på spillvatten och ansvar för utsläpp av kväve till Luossajoki. Eftersom det kommunala reningsverket inte renar vattnet med avseende på kväve i tillräcklig utsträckning innebär utsläpp av spillvatten med kväve från bolagets verksamhet en direkt påverkan på vattenförekomsten Luossajoki. Bolaget har, enligt länsstyrelsens mening, en skyldighet enligt 5 kap. 4 § miljöbalken att inte medverka till en försämring av fastställd miljökvalitetsnorm.

Utsläpp av spillvatten medför inte en otillåten påverkan miljökvalitetsnormen för Luossajoki och bolagets villkorsförslag är rimligt

Bolaget uppger att MPD har tagit ställning till tillåtligheten för verksamheten, så som den var beskriven och bedrevs 2014, vid tillfället för beslut om verksamheten och provotiden med föreskrift den 26 september 2014, dnr 551-9973-13. Bolaget uppger vidare att fastställt villkor är orimligt och att bedömningen av otillåten försämring ska ske från förhållandena 2014 då verksamheten tillåtlighetsbedömdes.

Eftersom frågan om utsläpp av kväve till vatten beslutades omfattas av provotidsförfarande kan länsstyrelsen inte se att verksamhetens tillåtlighet ska ha bedömts med avseende på utsläppsnivå av kväve och vidare påverkan på recipienten Luossajoki. Ett provotidsförfarandet innebär att ytterligare beslutsunderlag behövs för ett slutligt ställningstagande. Utsläppsnivåer enligt provisoriska föreskrifter relateras vanligtvis till rådande situationer och övrig praxis. Därtill ska beaktas att ammoniak, vid tillfället för beslut (2014), inte erhållit klassificering (HVMFS 2019:25).

Under perioden från 2014 fram till tidpunkten för inlämnandet av den uppdaterade prøvotidsutredningen 2020 har utsläppsnivåerna av kväve från bolagets verksamhet minskat. Under åren 2017-2019 har utsläppen av kväve till vatten i medeltal uppgått till 135 kilo per månad.

Med beaktande av kravet på att status i vattenförekomsten Luossajoki inte får försämrats, fastställd miljö kvalitetsnorm och att aktuell statusklassificering är dålig, finner länsstyrelsen att den rådande påverkanssituationen vid slutet av prøvotidsutredningen, åren 2017-2019, ska vara den nivå som bedömningen av kravet på att inte försämra en vattenförekomst ska utgå från.

Länsstyrelsen bedömer att bolaget har möjlighet att innehålla fastställt villkor. Bolaget kan, enligt prøvotidsutredningen och som länsstyrelsen uppfattar det, vidta ytterligare åtgärder som syftar till att minska kväveutsläpp som kompensation för ökad produktion. Det finns inga begränsningar för produktion i tillståndet utan bolaget får vidta tillräckliga reningsåtgärder för att innehålla fastställt villkor.

Det kommunala avloppsreningsverket, Tekniska Verken, har anfört att det endast är villigt att ta emot till sitt spillvattennät de kvävemängder som det slutliga villkoret bidrar med. Det finns inte något särskilt krav eller skyldighet för kommunala avloppsreningsverk att ta emot industriellt spillvatten.

Sammanfattningsvis finner länsstyrelsen att det slutliga villkoret inte ska ändras utöver det som framgår ovan och hänvisar i övrigt till vad som framförts i det överklagade beslutet.

I bolagets yttrandet hävdar bolaget att MPD:s beslut den 16 november 2016 om förlängd prøvotid också fastställde samma provisoriska villkor som meddelats i tillståndsbeslutet och kan därmed inte vid den tidpunkten ha ansetts vara en otillåten försämring av ytvattenstatusen. Länsstyrelsens uppfattning är att MPD:s prövning om förlängd prøvotidsutredning inte omfattade det provisoriska villkoret om

kväveutsläpp utan att prövningen endast avsåg tiden för inlämnande av
prövotidsutredning.

I yttrandet anger bolaget vidare att för parametrar som bestämmer en kvalitetsfaktor
som är stödjande till de styrande biologiska faktorerna måste det vara fråga om en
försämring som har en reell inverkan på biologin i den aktuella vattenförekomsten
för att det ska vara fråga om en otillåten försämring (se Mark- och miljööver-
domstolens domar i mål nr M 2649-16 och M 2650-16).

I MPD:s beslut om fastställande av slutliga villkor framgår att enligt gällande
bedömningsgrund i bilaga 2 till Havs- och Vattenmyndighetens föreskrifter om
klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten (HVMFS 2019:25), anges
att halten ammoniak som årsmedelvärde inte får överstiga 1 µg/l samt att den
maximalt tillåtna koncentrationen av ammoniak inte får överstiga 6,8 µg/l för att
god status ska uppnås för parametern ammoniak. Årsmedelvärdet för ammoniak i
Luossajoki har varierat mellan 28-34 µg/l under åren 2013-2016, den högsta
uppmätta halten under perioden var 145 µg/l. Vidare har också Tekniska Verken
konstaterat att det förekommer toxiska förhållanden under delar av året med
avseende på ammoniak.

Länsstyrelsen anser att bolagets utsläpp av ammonium medför en reell påverkan på
biologin i Luossajoki och därmed också innebär en otillåten försämring av
miljö kvalitetsnormerna för vattenförekomsten.

Bolaget har hänvisat till Mark- och miljööverdomstolens domar med mål nr
M 2649-16 och M 2650-16 som meddelades år 2016. 5 kap. 4 § miljöbalken har
sedan dess fått en ny lydelse.

I övrigt hänvisar länsstyrelsen till vad som framförts i det överklagade beslutet.

Miljö- och byggnadsnämndens yttrande

Nämnden anser att MPD:s beslut den 19 mars 2021 gällande fastställande av slutliga villkor för LKAB Kimit AB i Kiruna kommun är rimligt. MPD:s beslut är mycket väl motiverat och LKAB Kimit AB överklagan bör avvisas. Att utsläpp av kväve till kommunens spillvattennät får som gränsvärde uppgå till högst 135 kg per månad anser nämnden vara ett korrekt villkor.

Tekniska Verkens yttrande

Tekniska Verken har tagit del av bolagets beräkningar av andel av ARV:s totala utsläpp av ammonium och delar bolagets uppfattning att verksamhetens andel är liten jämfört med de totala utsläppen. Dock innebär denna andel ett utsläpp till Loussajoki som motsvarar ca 1700-2000 kg/år vilket kan jämföras med dagens utsläpp som motsvarar ca 760-1300 kg/år. Trots att verksamhetens andel av utsläppet är relativt litet utgör verksamheten den enskilda abonnent med störst tillförsel av ammonium till spillvattnet. Resterande del av ammonium i det kommunala avloppsvattnet kommer från hushållen, främst från urin.

Hushållens ammoniuminnehåll är därmed mycket svåra att påverka och så länge ARV saknar reningssteg för ammoniumreduktion är det därför svårt att minska belastningen på Loussajoki från hushållen. Kiruna kommun/Tekniska Verken har påbörjat ett arbete med att utreda möjligheterna att komplettera ARV med ammonium/kvävereduktion för att minska belastningen på Loussajoki. Om/när ett reningssteg är i drift är förutsättningarna för att ta emot ett ökat tillskott från verksamheten betydligt större.

Tekniska Verken hänvisar även till, och står kvar vid, de synpunkter som lämnades i yttrande till MPD daterat den 11 december 2020. I yttrandet hos MPD anger Tekniska verken bland annat att så länge nivåerna av kväve från LKAB Kimit till avloppsvattnet ligger på de nivåer som de gjort de senaste åren, enligt LKAB Kimits redovisning hos MPD, har Tekniska Verken inga invändningar mot att ta emot avloppsvattnet från Kimit. Under 2019 släppte Kimit ut 1676 kg kväve till

spillvattnet, vilket motsvarar drygt 1 procent av totala kvävebelastningen till avloppsreningsverket.

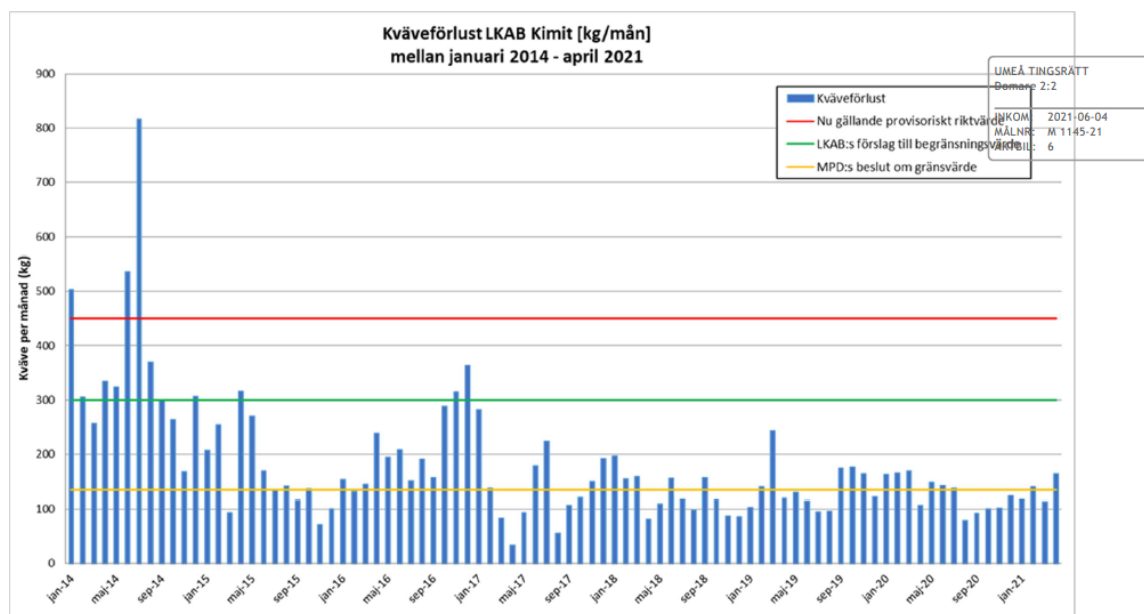
DOMSKÄL

Förutsättningarna för mark- och miljödomstolens prövning begränsas av att spillvattnet från bolagets verksamhet leds till det kommunala reningsverket, varefter det når recipienten Luossajoki. Bolaget har inte presenterat någon annan teknisk lösning än denna.

Domstolen konstaterar inledningsvis att i enlighet med lagen (2006:416) om allmänna vattentjänster är en kommun skyldig att ta emot avloppsvatten från hushåll. Detta krav omfattar dock inte industriellt avloppsvatten som i stället kan mottas som en uppgörelse mellan parterna för det fall ett reningsverk anser att det finns kapacitet och utrymme för detta.

Tekniska Verken har under handläggningen vid MPD angett att verket inte motsätter sig att motta bolagets avloppsvatten under förutsättning att nivåerna från kväve ligger på samma nivåer som under de senaste åren. De har angett att bolaget under år 2019 släppte 1 676 kg till spillvattennätet. Tekniska Verken har vid mark- och miljödomstolen anfört att de står kvar vid de synpunkter som lämnats till MPD. De har även meddelat att de avser att utreda frågan om att komplettera avloppsreningsverket med ammonium/kvävereduktion och att om/när ett sådant reningssteg är i drift är förutsättningarna för att ta emot ett ökat tillskott från bolaget betydligt större.

Bolaget har till domstolen gett in bl.a. ett diagram som visar på den kvävebelastning som släpps till reningsverket.

Diagrammet bekräftar den mängd Tekniska Verken angett, dvs. 1 679 kg kvävebelastning per år från bolaget. Vidare framgår av diagrammet att det är denna mängd som har släppts ut under åren från 2017 och framåt. Domstolen konstaterar vidare av diagrammet att bolagets villkorsförslag ligger långt över vad Tekniska verken måste ha avsett med nivåer för de senaste åren.

Mark- och miljödomstolen finner att det inte går att medge ett större utsläpp till Tekniska Verken än den nivå de själva anser att de klarar av för att i sin tur inte bryta mot gällande regler och föreskrifter. Domstolen finner inte skäl att ifrågasätta Tekniska Verkens bedömning i frågan. Det bolaget har lagt fram i form av beräkningar och bedömningar av påverkan på Loussajoki ändrar inte domstolens bedömning.

Den av MPD beslutade begränsningsnivån på 135 kg per månad synes vara rimlig i förhållande till de nivåer Tekniska Verken hänvisar till. Bolagets överklagande i den del det avser en högre begränsningsnivå ska därmed avslås. Däremot kan villkoret justeras på så sätt som länsstyrelsen föreslår, nämligen att gränsvärdet i stället får beräknas som ett årsmedelvärde. Att ändra från månadsmedelvärde till årsmedelvärde ger bolaget ett större utrymme, men bedöms samtidigt inte medföra något ökat äventyrande för miljö kvalitetsnormerna.

Med utgångspunkt i domstolens bedömning enligt ovan ska villkor 9 ändras endast på så sätt som framgår av domslutet. Vad bolaget anfört i övrigt föranleder ingen annan bedömning och överklagandet ska i övriga delar avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 17 oktober 2022.

Katarina Brodin

Camilla Wolf-Watz

I domstolens avgörande har chefsrådmannen Katarina Brodin och tekniska rådet Camilla Wolf-Watz deltagit. Föredragande har varit beredningsjuristen Tove Eriksson Molin.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.